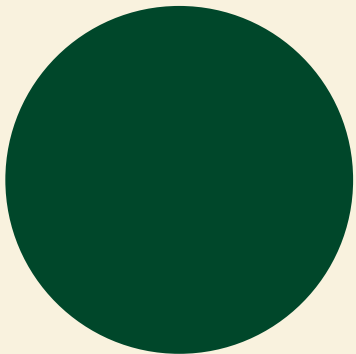

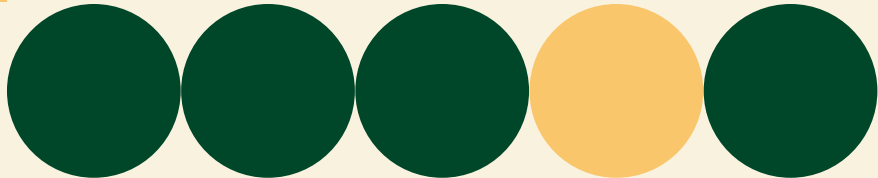
Utenfor boksen – innenfor lovverket

Veileder for god informasjonsflyt

Revidert våren 2024

Innhold

1	Forord	4
2	Innledning	6
3	Hva har en taushetsplikt om? Noens personlige forhold Anonymisering Opplysninger som er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige	8
4	Hva innebærer det å ha taushetsplikt?	14
5	Generelt om unntak fra taushetsplikten	16
6	Samtykke	18
7	Unntak: Regler om opplysningsplikt Plikt til å gi opplysninger til barnevernet Plikt til å avverge straffbare handlinger	22
8	Unntak: Regler som gir adgang til å dele opplysninger (opplysningsrett) Generelt Deling er nødvendig for å fremme avgivers oppgaver Deling er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse Andre unntak	26
9	Særlig om helsepersonells taushetsplikt Generelt Samtykke Unntak: Regler om opplysningsplikt Unntak: Regler som gir adgang til å dele opplysninger (opplysningsrett)	38
10	Særlig om politiets taushetsplikt Generelt Unntak: Regler om opplysningsplikt Unntak: Regler som gir adgang til å dele opplysninger (opplysningsrett)	42
11	Kort om personvernregelverket	48

Forord

*Handlingsplan for å forebygge og redusere gjentatt kriminalitet blant unge i Oslo for 2019-2021*¹ ble godkjent av politirådet 06.05.2019. Formålet med handlingsplanen er å styrke og videreutvikle det forebyggende arbeidet mot unge som begår gjentatt kriminalitet. Tiltak 5 i handlingsplanen er: Lage en veileder for god informasjonsutveksling.

Tilbakemeldinger fra praksisfeltet viser variasjoner knyttet til informasjonsutveksling i arbeidet med unge i målgruppen. Utfordringen møtes ved å utarbeide en byomfattende veileder for god informasjonsutveksling. Hensikten med tiltaket er å bedre samarbeid og informasjonsflyt om unge som begår gjentatt kriminalitet og det retter seg mot alle involverte i SaLTo-samarbeidet.

Våren 2019 ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Oslo kommune og Oslo politidistrikt². Arbeidsgruppen har utarbeidet et forslag til en veileder med utgangspunkt i beskrevne utfordringer i bydelene og politidistriktet.

Fra alle faggruppene er det innhentet tilbakemelding fra jurister. Juristene, fra henholdsvis politiet, Barne- og familieetaten, Utdannings-

etaten og Velferdsetaten, har hatt et særlig blikk på det juridiske handlingsrommet innenfor de ulike lover og regelverk.

Denne veilederen skal være et verktøy som sikrer at de som jobber med forebyggende arbeid og de som jobber direkte med barn og ungdom, vet hva de skal gjøre med sin bekymring. Den skal også bidra til kunnskap om hva de kan forvente å få av informasjon, og hva de kan dele og ikke dele av informasjon. Dette for å bidra til å stoppe utviklingen av en kriminell løpebane, i den hensikt å hjelpe den enkelte ungdom på riktig vei.

I denne veilederen vil det legges stor vekt på nødvendigheten av å samarbeide med den enkelte ungdom. Det er et bredt kunnskapsgrunnlag som fremhever behovet for trygg dialog med den enkelte for å komme i god posisjon til å gi den riktige hjelpen til den enkelte.

Veilederen ble sluttført i nært samarbeid med Kommuneadvokaten i Oslo – og ferdigstilt desember 2021.

Sammen med Kommuneadvokaten i Oslo ble veilederen revidert våren 2024.

¹ Oslo politidistrikt og Oslo kommune (2019). *Handlingsplan for å forebygge og redusere gjentatt kriminalitet blant unge i Oslo for 2019-2021*. Oslo politidistrikt og Oslo kommune.

² Deltakerne i arbeidsgruppen har vært SaLTo-koordinatorer, jurister fra Oslo politidistrikt, Utdanningsetaten, Barne- og familieetaten, Velferdsetaten, ansatt fra NAV, Byrådsavdelingen AIS, samt SaLTo-sekretariatet.

1

Innledning

Jobber du i det offentlige har du taushetsplikt om det du får vite om andre menneskers personlige forhold.

Bakgrunnen for taushetsplikten er at hver enkelt har et behov for at visse opplysninger om dem ikke spres. Individet har en egenverdi og rett til å beskytte sitt privatliv. Et annet viktig hensyn er at folk skal ha tillit til de offentlige organene som får opplysninger om dem. Frykt for at opplysninger blir delt kan resultere i at en ikke søker hjelp.

Deling av opplysninger med andre deler av forvaltningen krever enten et samtykke fra den opplysningen(e) gjelder eller at det finnes en lovbestemmelse som gir deg rett eller plikt til å gi opplysningene videre.

I utgangspunktet gjelder de samme regler om taushetsplikt for alle som jobber i kommunen, dvs. både lærere, SaLTo-koordinatorer, utekontakter, fritidsklubbledere, barnevernsansatte og NAV-ansatte. Disse reglene finner du i forvaltningsloven § 13 - § 13 g. Men det gjelder noen få litt strengere regler for barneverntjenesten og kommunen i NAV. Disse finner du i barnevernsloven §§ 13-1 og 13-5 og sosialtjenesteloven § 44.

Helsepersonell og politiet har egne regler i henholdsvis helsepersonelloven og politiregisterloven. Disse reglene omtales under punkt 8 og 9.

Denne veilederen gjelder deling av taushetsbelagte opplysninger med andre forvaltningsorganer enn der du selv arbeider. Adgangen til å dele opplysninger internt er videre enn adgangen til å dele med andre forvaltningsorganer.

Deling av opplysninger har også en side til personvernreglene. Dette omtales kort under punkt 10.

2

Hva har en taushetsplikt om?

Noens personlige forhold

Det følger av forvaltningsloven §13 første ledd nr. 1 at vi har taushetsplikt om folks personlige forhold. Med personlige forhold menes opplysninger som det er vanlig å ønske og holde for seg selv. Det gjelder blant annet opplysninger om slektskap- og familieforhold, fysisk og psykisk helse, følelsesliv, utdanning, økonomi, arbeid, anmeldelser og vandel. Det samme gjelder opplysninger om holdninger og innstillinger, f.eks. seksuell legning, medlemskap i foreninger, politiske partier og lignende.

Såkalte nøytrale personopplysninger regnes ikke som personlige forhold, med mindre de røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige. De nøytrale personopplysningene er fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerskap, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, jf. forvaltningsloven § 13 annet ledd. Et eksempel på at en nøytral personopplysning røper et personlig forhold og dermed er taushetsbelagt, er at noens adresse viser at de er i fengsel.

Taushetsplikten gjelder for de opplysninger man får om personlig forhold på jobben eller på fritiden fordi man har den jobben man har. Taushetsplikten gjelder ikke opplysninger man får som privatperson.

Noen lover pålegger en strengere taushetsplikt enn forvaltningsloven ved at du også har taushetsplikt om nøytrale personopplysninger. Dette innebærer at du som hovedregel har taushetsplikt om det meste du får vite gjennom ditt arbeid. Dette gjelder for de som arbeider i kommunen i NAV eller barneverntjenesten, se sosialtjenesteloven § 44 og barnevernsloven § 13-1

Anonymisering

Opplysninger om menneskers personlige forhold er bare taushetsbelagt dersom opplysningen kan kobles til personen. Er opplysningene anonymisert er de ikke taushetsbelagt. Det er imidlertid ikke nok at man bare lar være å nevne navn. Heller ikke andre opplysning som kan identifisere personen må nevnes. Dersom man kan «legge sammen to og to» og finne ut hvem opplysningene gjelder er de ikke tilstrekkelig anonymisert.

Eksempel:

Det avholdes et tverrfaglig møte om ungdomsmiljøet i en bydel hvor utekontakten, barnevernet, avdelingsleder for helsesykepleierne, NAV, SaLTo- koordinator, fritidsklubbleder og politiet deltar.

En generell gjengivelse og vurdering av hva som rører seg i ungdomsmiljøet innebærer ikke brudd på taushetsplikten dersom det ikke nevnes navn eller andre opplysninger som kan identifisere ungdommene. Siden alle som er til stede kjenner ungdomsmiljøet i bydelen godt, må man være veldig forsiktig med å omtale enkelt-ungdommer, fordi alle raskt vil skjønne hvem det dreier seg om.

For eksempel vil opplysninger om hvilken skole ungdommen går på, hvilken etnisk bakgrunn ungdommen har eller tidligere hendelser ungdommen har vært involvert i lett medføre at alle til stede skjønner hvem man snakker om.

Opplysninger som er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige

Dersom opplysningene er alminnelig kjent, for eksempel fordi de er publisert i media, gjelder ikke taushetsplikten. Det samme gjelder dersom opplysningene er alminnelig tilgjengelig andre steder.

Eksempel:

Sivilombudet, ref. Somb-2009-52

I etterkant av en episode der en elev hadde utøvd vold mot en lærer, informerte skolen om hendelsen og reaksjonen, utvisning i tre dager, til resten av skolen. Foreldrene til eleven mente at skolen hadde brutt sin taushetsplikt.

Sivilombudsmannen kom til at taushetsplikten ikke var brutt i dette tilfellet. Voldshendelsen skjedde i skolegården i skoletiden med flere elever til stede, og ut fra ordensreglementet kunne elevene forstå hva reaksjonen kunne bli. I tillegg hadde mest sannsynlig de fleste observert at eleven ikke var på skolen i dagene etter hendelsen. Skolen hadde i tillegg behov for å informere om hendelsen og skolens holdning til en slik hendelse.

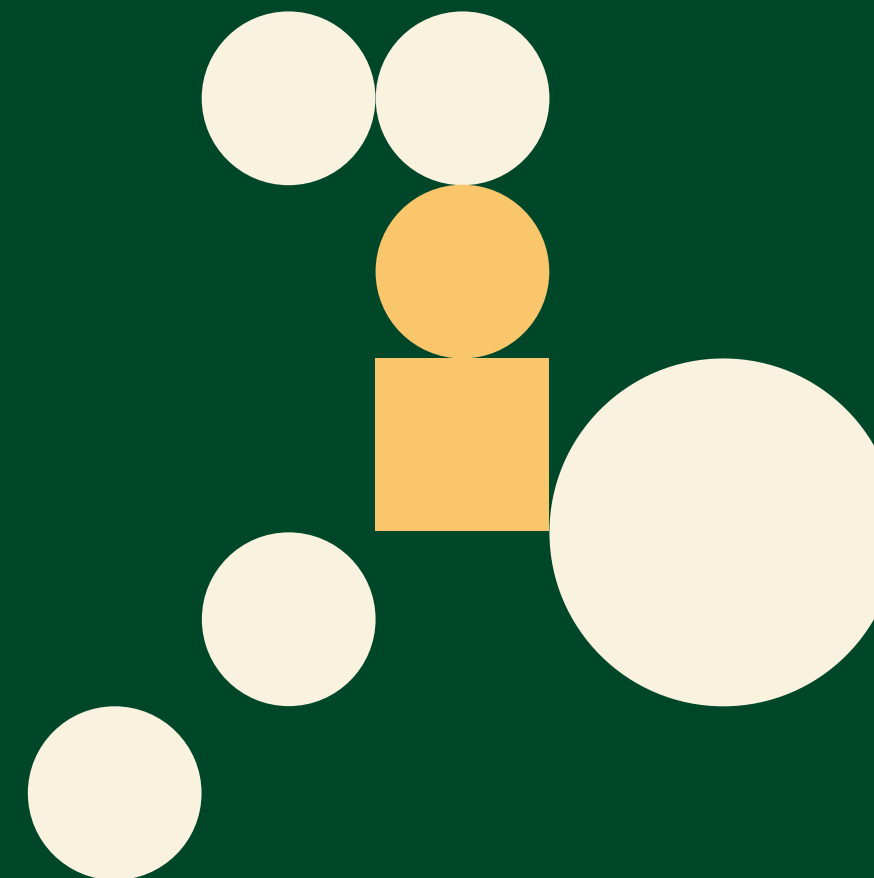
Hva med tilgang på opplysninger via sosiale medier som facebook som er alminnelig kjent? Et eksempel hvor en utekontakt søker etter en de følger opp og ser via en åpen profil på Facebook at personen er i et gjengmiljø? Og at opplysningene blir senere vist til i en samtale med den samme personen?

1) Det at opplysninger finnes på internett taler for at de anses som alminnelig tilgjengelige, men man må vurdere hvor tilgjengelige de reelt sett er. Dersom opplysningene for eksempel bare er omtalt på en lite tilgjengelig side, en blogg med få følgere eller en side som krever pålogging eller medlemskap, kan det medføre at opplysningene likevel ikke anses om alminnelig tilgjengelige.

2) Man kan alltid gi taushetsbelagte opplysninger til den opplysningene gjelder, se forvaltningsloven § 13 a nr. 1

3

Hva innebærer det å ha taushetsplikt?

Når du har taushetsplikt om noe har du en plikt til å tie. Du plikter å ikke dele opplysningene med andre, verken muntlig, skriftlig eller gjennom oppførsel/kroppsspråk.

Eksempel:

Dersom en ansatt i NAV nikker når naboen spør om det kan stemme at sønnen til en venninne av henne har et rusproblem, har den ansatte brutt taushetsplikten.

Du plikter også å ta forholdsregler for å sørge for at andre ikke får tilgang til opplysningene. Det innebærer blant annet at du ikke må la andre få tilgang til taushetsbelagt informasjon på din PC eller Ipad, du må ikke røpe taushetsbelagt informasjon når du snakker i telefonen, og du plikter også å oppbevare dokumenter som inneholder taushetsbelagt informasjon på en forsvarlig måte.

Dersom du sender fra deg taushetsbelagt informasjon til andre må du være sikker på at den bare når frem til den som skal ha den, og ikke til uvedkommende. Det kan ikke fremkomme personsensitive opplysninger i mail som for eksempel navn.

Taushetsplikten gjelder overfor alle. Taushetsplikten gjelder altså også overfor kollegaer i samme forvaltningsorgan, overordnede og ektefeller. Taushetsplikten gjelder også overfor andre som også har taushetsplikt.

4

Generelt om unntak fra taushetsplikten

Har du taushetsplikt om noe, kan du ikke dele de aktuelle opplysningene med noen uten at det enten foreligger samtykke fra den opplysningene gjelder, eller det finnes et unntak fra taushetsplikten i loven.

Hensynet til tilliten mellom det offentlige og de vi har personlige opplysninger om innebærer at det alltid er best om den opplysningene gjelder samtykker til at de deles. Hvordan et samtykke skal være er omtalt under punkt 5.

Noen ganger kommer man imidlertid ikke i posisjon til å kunne få innhentet et samtykke, eller den opplysningene gjelder ønsker ikke å gi et slikt samtykke. Det er flere unntak i loven som åpner for å dele opplysninger med andre selv om den opplysningene gjelder ikke samtykker. Det må skilles mellom regler om opplysningsrett og opplysningsplikt.

Med opplysningsrett menes at du kan dele, men du må ikke. Innenfor disse reglene må du alltid vurdere om du bør dele opplysningene. Dersom du velger å dele opplysningene bør den opplysningene gjelder informeres om at opplysningene deles. Disse reglene omtales under punkt 7 nedenfor.

Har du opplysningsplikt, må du dele opplysningene selv om de er taushetsbelagt. En slik plikt har man bare i alvorlige tilfeller. Disse reglene omtales under punkt 6.

5

Samtykke

Dersom den opplysningene gjelder samtykker til at du kan dele opplysningene om han eller henne med andre, fritar dette deg fra taushetsplikten. Det fritar deg imidlertid bare fra taushetsplikten omkring de forholdene du har fått samtykke til å dele opplysninger om, og kun med de instanser eller samarbeidspartnere som vedkommende har samtykket til at du kan dele informasjonen med.

Noen opplysninger gjelder flere personer. Da må samtykke innhentes fra alle.

Et samtykke skal være frivillig og informert. Det betyr at anmodningen om samtykke ikke må fremføres på en slik måte at den opplysningene gjelder føler seg presset til å samtykke. Videre må den som avgir samtykket ha oversikt over konsekvensene av det.

Et samtykke kan trekkes tilbake uten grunn og det bør alltid informeres om denne muligheten.

Samtykket må være skriftlig. Ved et skriftlig samtykke unngår du senere diskusjoner om hvorvidt det er gitt samtykke og hva samtykket gjaldt. I det skriftlige samtykket må det fremkomme hvilke opplysninger som kan deles og hvem de kan deles med, samt hvor lang tid samtykket gjelder for.

Dersom samtykket i første omgang er gitt muntlig, må du journal- eller loggføre hva vedkommende har samtykket til å skriftliggjøre samtykket på et senere tidspunkt.

Eksempel:

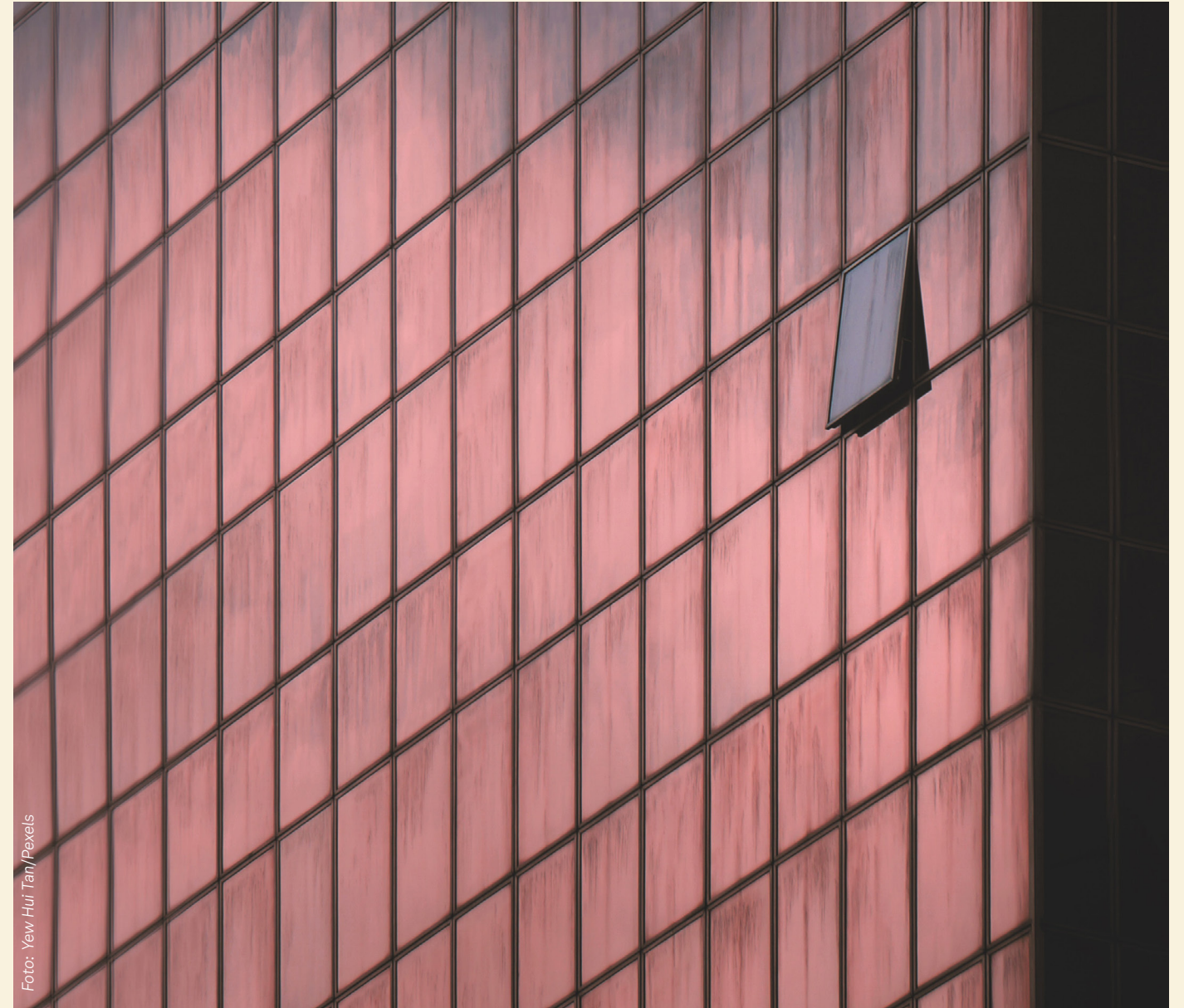
En ungdom har utøvd vold mot en annen ungdom. Du som kommunalt ansatt har fått informasjon om dette. Du har behov for å dele disse opplysningene både med politiet og skolen. Dersom du ikke har hjemmel i noen lovbestemmelse til å dele opplysningene, må skriftlig samtykke til å gi opplysninger om voldsepisoden innhentes fra både offeret og voldsutøveren. Samtykket må opplyse om at det er opplysninger om voldsepisoden som skal deles, at det skal deles både med politiet og skolen og at samtykket kan trekkes tilbake.

Dersom de taushetsbelagte opplysningene gjelder en person som er under 18 år, må samtykke innhentes fra vergen(e). Normalt er det de(n) som har foreldreansvaret som er verge. Har foreldrene foreldreansvaret sammen må begge samtykke innhentes.

Er barnet over 15 år må barnet selv også samtykke i tillegg til vergen(e). Det er da særlig viktig at man sikrer seg at barnet skjønner hva det samtykker til. Informasjonen som gis må tilpasses barnets alder og kognitive evner.

Er barnet under 15 år, men gammelt nok til å gjøre seg opp en mening, plikter vergene å sørge for at barnet får si sin mening. Barnets mening skal tillegges vekt avhengig av alder og modenhet. Informasjonen som gis må tilpasses barnets alder og kognitive evner, og man må sikre seg at barnet skjønner hva det tar stilling til.

Foto: Yew Hui Tan/Pexels

6

Unntak: Regler om opplysningsplikt

Plikt til å gi opplysninger til barnevernet

Alle som arbeider i det offentlige* har plikt til å melde fra til barneverntjenesten dersom det er grunn til å tro at et barn blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt eller viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller en annen form for utpreget normløs adferd, se barnevernsloven § 13-2 første ledd. For ansatte i skolen fremgår dette i tillegg av opplæringslova § 15-3 og for ansatte i kommunen i NAV av sosialtjenesteloven § 45. Denne meldeplikten går foran taushetsplikten.

Barneverntjenesten kan også pålegge offentlige myndigheter å gi taushetsbelagte opplysninger når dette er nødvendig i forbindelse med vurdering, forberedelse og behandling av alvorlige saker i barneverntjenesten, se barnevernloven § 6-4 annet ledd.

* Dette gjelder også yrkesutøvere som opptrer i medhold av helsepersonelloven, psykisk helsevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven, familievernkontorloven og privatskolelova.

Plikt til å avverge straffbare handlinger

I straffeloven § 196 er det oppstilt en plikt til å avverge en del alvorlige straffbare handlinger som for eksempel drap, ran og mishandling i nære relasjoner. Avvergingsplikten gjelder ikke narkotikaovertrедelser. Avvergingsplikten gjelder også for deg som arbeider i det offentlige og den går foran taushetsplikten. Det betyr at dersom det er nødvendig for å avverge en alvorlig straffbar handling, så kan du gi politiet taushetsbelagte opplysninger.

Hva blir definert som en alvorlig straffbar handling?

I straffeloven § 196 er det en opprømsing av hvilke straffbare handlinger som utløser plikten til å avverge. Dette omfatter blant annet terrorhandlinger, alvorlig miljøkriminalitet, grov frihetsberøvelse, grov menneskehandel, drap, kjønnslemlestelse, voldtekt, incest, mishandling nære relasjoner og ran.

7

Unntak: Regler som gir adgang til å dele opplysninger (opplysningsrett)

Generelt

Regler som gir adgang til å dele opplysninger gir en opplysningsrett, men ikke noen opplysningsplikt. Innenfor disse reglene må du alltid vurdere om du bør dele opplysningene. Hensynet til personens tillit til deg kan f.eks. resultere i at du konkluderer med at du ikke bør dele opplysningene. Hvor opplysningene gjelder en person under 18 år må du også vurdere om det å dele opplysningene er til barnets beste. Hva som er til barnets beste skal tillegges stor vekt i vurderingen.

Dersom du velger å dele opplysningene bør den opplysningene gjelder informeres om at opplysningene deles. Erfaring viser at det er enklere å få til et godt samarbeid med utgangspunkt i åpenhet og involvering. Ved å forklare hvorfor informasjonen bør deles kan man unngå misforståelser og det kan på sikt bli mindre aktuelt å dele informasjon uten samtykke.

Dersom opplysningene som deles gjelder et barn må den informasjonen som gis tilpasses barnets alder og kognitive evner. Ifølge en rapport utgitt av Forandringsfabrikken (2019)³ er det mange barn og unge som ikke på forhånd informeres når informasjon barn gir deles videre til andre voksne. Å involvere og informere barn og unge i egen sak er viktig og bør tilstrebes i størst mulig grad.

Merk at det å gi informasjon om at opplysninger vil bli delt, er noe annet enn å innhente samtykke til deling, se punkt 5 om samtykke.

Deling er nødvendig for å fremme avgivers oppgaver

Dersom deling av taushetsbelagte opplysninger med andre forvaltningsorganer er nødvendig for at den som gir opplysningene skal få løst sine oppgaver på en god måte, så er det adgang til det, se forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5. Bestemmelsen åpner ikke for at «alle deler med alle» innenfor tverretattlig team eller grupper. Hver gang det er tale om å dele taushetsbelagte opplysninger må det vurderes om det å dele opplysningene bidrar positivt til oppgaveløsningen for den som gir opplysningene.

Jo videre formål man har, jo flere opplysninger kan man gi til andre. Skolen er et eksempel på en virksomhet som har et vidt formål, og som dermed kan dele opplysninger med flere andre forvaltningsorganer. Skolens lovpålagte oppgaver er i hovedsak undervisning, men opplæringsloven inneholder også andre forpliktelser, blant annet plikter knyttet til elevenes skolemiljø. Dette kan gi grunnlag for formidling av opplysninger til andre forvaltningsorganer, som eksempelvis skolehelsetjenesten, dersom det etter en konkret vurdering er nødvendig.

Eksempel:

En NAV-ansatt er bekymret for en ungdom som ikke har møtt på et tiltak. NAV er i gang med oppstart av et tiltak for ungdommen og det forutsettes fysisk oppmøte. NAV kontakter oppsøkende tjenester for å få bistand til å motivere ungdommen til å møte til timeavtale, og kan da opplyse om at ungdommen har et tilbud fra NAV.

På et møte mellom forebyggende politi, SaLTo-koordinator og barnevernet forteller politiet om et bestemt miljø de er bekymret for og lurer på om NN har sak i barnevernet. Barnevernet kan bare svare på dette dersom det å opplyse politiet og SaLTo-koordinator om en eventuell sak er nødvendig for barnevernets arbeid med saken.

Barnevernet oppdager at en far mishandler barna sine. Det å anmelde faren til politiet fremmer barneverntjenestens oppgaver og er ikke brudd på taushetsplikten dersom det anses nødvendig for eksempel for å hindre at mishandlingen fortsetter.

Av og til vil det være nødvendig å gi noen taushetsbelagte opplysninger for å kunne få opplysninger tilbake. Hvis det er nødvendig å få opplysninger tilbake, så er det adgang til å gi nok opplysninger til at man kan få den informasjonen man trenger.

Eksempel:

En videregående skole er bekymret for en elev som har veldig høyt fravær, og kontakter ungdomsskolen, utekontakten og fritidsklubben for å forsøke å finne ut hva som er årsaken til fraværet og hvordan de kan hjelpe eleven. Rektor må i kontakten opplyse om hvilken elev det gjelder, og hva bekymringen gjelder for å kunne få nødvendig informasjon tilbake.

Eksempel:

Sivilombudsmannen, ref. SOMB-2017-2322

En skole mottok informasjon fra en elev om en hendelse i hjemmet som ga grunn til bekymring. Som et ledd i vurderingen av om barnevernet skulle varsles, informerte assisterende rektor helsesøster ved skolen. En bekymringsmelding ble sendt barnevernet etter at ytterligere undersøkelser var foretatt, noe også helsesøster ble informert om.

Ombudsmannen la til grunn at det var klart at skolen hadde en omsorgsforpliktelse for den enkelte elev, og at dette ansvaret også omfattet det å følge opp og eventuelt varsle om forhold skolen fikk kjennskap til som gjaldt elevens hjemmesituasjon. Ombudsmannen kom til at det ikke var grunn til å kritisere utveksling av opplysninger mellom skole og helsesøster før bekymringsmeldingen ble sendt. Den påfølgende informasjonen til helsesøster om at barnevernet var varslet, fremsto derimot ikke som nødvendig.

Deling er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse

Du kan også dele taushetsbelagte opplysninger med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 7. Delingsadgangen er ikke knyttet til bestemte mottakere. Det vil typisk kunne være aktuelt å dele de taushetsbelagte opplysningene med politiet eller helsepersonell. Deling må imidlertid være nødvendig. Det betyr at opplysningene ikke kan deles i større utstrekning enn det som er nødvendig for at faren for liv eller helse kan unngås.

Dette gjelder både for hvilke og hvor mange opplysninger som deles, og for hvem de deles med. Fare for liv eller helse kan oppstå i en rekke ulike situasjoner og skyldes mange ulike forhold, som straffbare handlinger, naturkatastrofer og andre ulykker. Bestemmelsen er en nokså snever unntaksregel, som bare åpner for deling i nødrettslignende tilfeller.

Andre unntak

Opplysninger til politiet om lovbrudd

Du kan også anmelde eller på annen måte gi opplysninger til politiet om lovbrudd som er begått når det finnes ønskelig av såkalte allmenne omsyn eller forfølgning av lovbruddet har naturlig sammenheng med dine oppgaver, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6. At allmenne hensyn tilsier at politiet får opplysninger om lovbruddet vil typisk være tilfelle dersom det dreier seg om alvorlige lovbrudd. Og som hovedregel vil forfølgning av et lovbrudd ha naturlig sammenheng med oppgavene for dem denne veilederen er laget for.

Unntaket gjelder bare for opplysninger om lovbrudd som allerede er begått, ikke mistanke om at det vil kunne begås lovbrudd i fremtiden. Du trenger ikke være helt sikker på at det er begått et lovbrudd - det er nok at du har en konkret mistanke om at lovbrudd er begått.

Du kan bare gi de opplysningene som er nødvendige å gi for at politiet skal kunne etterforske saken. Det vil typisk være opplysninger om hva som har skjedd og hvem man mistenker at har begått lovbruddet.

Eksempel:

Ungdom A kommer på skolen haltende og med store blåmerker, og du har en konkret mistanke om at ungdom B har «banka opp» ungdom A. Du kan da gi politiet opplysninger om mistanken din og om ungdom As fysiske skader. Men du kan ikke opplyse om at ungdom A har en mor som er schizofren, med mindre dette kan ha vært bakgrunnen for hendelsen.

Dette unntaket gjelder ikke for barneverntjenesten (jf. barnevernloven § 13-1 tredje ledd). Kommunen i NAV kan bare gi opplysninger etter dette unntaket når det er nødvendig for å fremme kommunen i NAVs oppgaver (jf. sosialtjenesteloven § 44 tredje ledd).

Opplysninger om en persons forbindelse med et forvaltningsorgan og om avgjørelser som er truffet

En annet unntak fra taushetsplikten er at alle forvaltningsorganer kan gi alle andre forvaltningsorganer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5. Etter denne bestemmelsen kan man formidle den opplysningen at det har vært kontakt mellom den aktuelle personen og forvaltningsorganet, og hva kontakten har gått ut på.

Hva menes med, og hva kontakten har gått ut på?

Om man for eksempel har hatt et møte eller mottatt en søknad.

Man kan også formidle opplysninger om vedtak som er fattet, men også andre avgjørelser som er tatt.

Hva menes med «også andre avgjørelser som er tatt» som ikke innebærer at det er fattet vedtak om noe?

Det offentlige fatter en rekke avgjørelser som ikke er vedtak, for eksempel bortvising av en plagsom klient fra NAV-kontoret, bytte av klasse og beslutning om å anmelde noe til politiet.

Men bestemmelsen gjelder bare disse opplysningene, og for eksempel ikke opplysninger som den aktuelle personen har gitt i kontakt med forvaltningsorganet, eller hva som er begrunnelsen for avgjørelsen.

Dette unntaket gjelder ikke for barneverntjenesten (jf. barnevernloven § 13-1, tredje ledd).

Eksempel:

Skoler kan gi opplysninger til andre forvaltningsorganer om at en elev er utvist, men ikke hva som er årsaken til utvisningen.

Kommunen i NAV kan gi opplysninger til andre forvaltningsorganer om hvilke ytelser en person har søkt om og hvilke ytelser vedkommende har fått.

Kommunen i NAV kan på forespørsel utleverer visse opplysninger til politiet

Uten hinder av taushetsplikten kan kommunen i NAV etter forespørsel utlevere tjenestemottakerens kontaktopplysninger og opplysninger om mulig oppholdssted til politiet og kriminalomsorgen til bruk i deres tjeneste, jf. sosialtjenesteloven § 44 tredje ledd.

Merk at opplysningene ikke kan utleveres på eget initiativ, og at det bare er kontaktopplysninger og opplysninger om mulig tilholdssted som kan utleveres.

Kontaktopplysninger kan for eksempel være opplysning om adresse, telefonnummer og elektronisk adresse.

Opplysninger om mulig oppholdssted kan blant annet være opplysninger om andre steder enn den folkeregistrerte adressen, hvor kommunen antar at personen kan oppholde seg.

Foto: Hans Peter Gauster/Unsplash

8

Særlig om helsepersonells taushetsplikt

Generelt

For helsepersonell følger reglene om taushetsplikt av helsepersonelloven kapittel 5.

Helsepersonell har taushetsplikt om legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold de får vite om i egenskap av å være helsepersonell, jf. helsepersonelloven § 21. Se punkt 2 om hva som er personlige forhold. Nøytrale personopplysninger er omfattet av taushetsplikten for helsepersonell.

Opplysninger som er anonymisert, alminnelig kjent eller tilgjengelige omfattes ikke av taushetsplikten, jf. helsepersonelloven § 23 nr. 1-3. Se punkt 2.

Samtykke

Når det gjelder helseopplysninger følger det av helsepersonelloven § 22 at barn over 16 år selv kan samtykke til deling av opplysninger. Unntaket er tilfeller hvor barnet «åpenbart ikke kan ivareta sine interesser på grunn av fysiske eller psykiske forstyrrelser, demens eller psykisk utviklingshemning», jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 3-3 andre avsnitt.

Er barnet mellom 12 og 16 år er det nødvendig med samtykke både fra vergen(e) og barnet.

Er barnet under 12 er det vergene(e) alene som samtykker. Er barnet gammelt nok til å gjøre seg opp en mening skal det få si sin mening og den skal tillegges vekt.

Se for øvrig punkt 5 om hvilke krav som stilles til et samtykke.

Unntak: Regler om opplysningsplikt

Plikt til å gi opplysninger til barnevernet

Helsepersonell har på samme måte som alle andre i det offentlige en meldeplikt til barnevernet, se barnevernsloven § 13-2 og helsepersonelloven § 33. (Se punkt 6 om dette)

Plikt til å gi opplysninger til nødetatene

I tillegg har helsepersonell en plikt til å varsle politi og brannvesen dersom dette er nødvendig for å avverge alvorlig skade på personer eller eiendom (dvs. ting), se helsepersonelloven § 31. Det kan være nødvendig å varsle nødetatene for eksempel fordi man trenger bistand fra dem, for å oppnå et hensiktsmessig samarbeid på et skadested eller for å forebygge nye alvorlige skader. Det spiller ingen rolle hvem det er fare for at kan bli alvorlig skadet. Det kan være ungdommen selv, ungdommens foreldre eller venner, eller noen fra kommunen som forsøker å hjelpe.

Bestemmelsen kan ikke benyttes som hjemmel for å gi politiet opplysninger de trenger for å oppklare en straffesak.

Plikt til å avverge straffbare handlinger

Plikten til å avverge alvorlige straffbare handlinger etter straffeloven § 196 gjelder også for helsepersonell, se punkt 6.

Unntak: Regler som gir adgang til å dele opplysninger (opplysningsrett)

Tungtveiende private eller offentlige interesser gjør deling rettmessig

Det følger av helsepersonelloven § 23 nr. 4 at opplysninger kan gis videre når tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig. For at denne bestemmelsen skal komme til anvendelse må hensynene som taler for å tilsidesette taushetsplikten veie vesentlig tyngre enn hensynene som taler for å bevare taushet. Det skal ganske mye til før dette er tilfelle, men bestemmelsen vil for eksempel kunne benyttes hvor videreformidling av informasjon kan motvirke risiko for alvorlige skader, for eksempel dersom helsepersonell får kunnskap om at en ungdom er til fare for sine omgivelser. Bestemmelsen inneholder ikke noen begrensning av hvem opplysningene kan gis til. Bestemmelsen åpner altså for deling av opplysninger til den som står nærmest til å avverge faren eller skaden, f.eks. skole, politiet eller barnevernet.

Eksempel:

En ungdom er påvirket av alkohol eller narkotika, men har likevel tenkt å kjøre bil. Hensynet til å hindre at ungdommen skader seg selv eller andre veier tyngre enn hensynene som begrunner taushetsplikten. Helsepersonell kan derfor informere andre om hva som holder på å skje, slik at de kan forsøke å hindre at ungdommen setter seg bak rattet.

En ungdom er i psykisk ubalanse og har fått tak i et skytevåpen. Hensynet til å hindre at ungdommen skader seg selv eller andre veier tyngre enn hensynene som begrunner taushetsplikten. Helsepersonell kan derfor informere andre om hva som holder på å skje, slik at de kan forsøke å få fratatt ungdommen våpenet.

9

Særlig om politiets taushetsplikt

Generelt

Politiet har også taushetsplikt om folks personlige forhold, se politiregisterloven § 23 første ledd nr. 1. Hva som er personlige forhold, er omtalt under punkt 2.

Opplysninger som er anonymisert, alminnelig kjent eller tilgjengelige omfattes ikke av taushetsplikten, jf. politiregisterloven § 24 nr. 2 og 3. Se punkt 2.

Etter lovens § 24. nr. 1 er ikke taushetsplikten til hinder for at opplysninger kan gjøres kjent for andre hvis den det gjelder har samtykket. Se punkt 5 om samtykke.

I henhold til politiregisterlovens § 19 kan politiet dele opplysninger med andre selv om det ikke foreligger samtykke. Hvem det kan deles med og hva som er vilkårene for deling reguleres nærmere i andre bestemmelser. Det viktigste av disse er omtalt nedenfor. Merk imidlertid at det gjelder strengere regler for utlevering av ikke-verifiserbare opplysninger, se politiregisterloven § 20.

Hva er ikke-verifiserbare opplysninger?

Ikke-verifiserbare opplysninger er opplysninger som er usikre. Politiet har for eksempel fått opplysninger fra kilder som de ikke stoler 100 % på.

Unntak: Regler om opplysningsplikt

Plikt til å gi opplysninger til barnevernet

Politiet har på samme måte som alle andre i det offentlige en meldeplikt til barnevernet, se barnevernsloven § 13-2. (Se punkt 6 om dette.)

Politiet har også en plikt til å varsle barnevernet i noen andre tilfeller, blant annet:

- når det er iverksatt etterforskning mot mindreårige (og forholdet ikke er bagatellmessig, for eksempel første gangs nasking), jf. straffeprosessloven § 232a og politiregisterforskriften § 10-2
- ved fengsling av mindreårige, jf. straffeprosessloven § 183
- ved kjennskap eller mistanke om mishandling eller seksuallovbrudd begått av foreldre, foresatte eller andre barnet bor med, jf. politiregisterforskriften § 10-3.

Unntak: Regler som gir adgang til å dele opplysninger (opplysningsrett)

Avverge lovbrudd

Politiet kan utlevere opplysninger i tilfeller hvor det er nødvendig for å avverge et lovbrudd, se politiregisterloven § 27 første ledd.

For bruk av denne bestemmelsen kreves det at politiet har objektive holdepunkter for at lovbrudd av en viss alvorlighet vil bli begått, og at det er grunn til å tro at utlevering vil kunne bidra til å hindre lovbruddet. Det kreves mer enn en generell bekymring for at noe skal skje, men det stilles ikke krav om at et bestemt lovbrudd vil bli begått innen kort tid.

Det kreves videre at utlevering er forholdsmessig i den konkrete situasjon, og det skal særlig legges vekt på om opplysningene formidles til en mottaker som er underlagt taushetsplikt, hvordan det kan forventes at mottaker benytter opplysningene og om opplysningene er sikre eller usikre. Dersom det er mulig og hensiktsmessig å varsle den opplysningene gjelder, bør dette gjøres før utlevering skjer, jf. politiregisterloven § 27 tredje ledd.

Eksempel:

Politiet har kjennskap til at en gjeng skal «ta» en ungdom. De har opplysninger om at hendelsen vil skje om kort tid i en skolegård og det skal være planlagt å bruke våpen og machete. Situasjonen er uoversiktlig, og politiet beslutter å kontakte rektor på den gitte skole for å avverge lovbruddet, jf. politiregisterloven § 27.

Forebyggende virksomhet

Politiet kan utlevere opplysninger til offentlige organer for å forebygge konkrete lovbrudd, se politiregisterloven § 27 andre ledd, nr. 1. Opplysninger kan også utleveres med det formål å forebygge kriminalitet uten at dette nødvendigvis er knyttet til konkrete lovbrudd, jf. politiregisterlovens § 27 fjerde ledd som lyder slik:

Taushetsplikten er ikke til hinder for at politiet utleverer opplysninger til andre offentlige organer og institusjoner som inngår i et kriminalitetsforebyggende samarbeid når det er nødvendig for å forebygge kriminalitet.

Her er ikke terskelen så høy som når det gjelder avverging av lovbrudd. Det er ikke nødvendig at det gjøres en vurdering av om hver enkelt deltaker i samarbeidsforumet har et konkret behov for opplysningene. Det kreves imidlertid også i disse tilfellene at utlevering er forholdsmessig i den konkrete situasjon. Dersom det er mulig og hensiktsmessig å varsle den opplysningene gjelder, bør dette gjøres før utlevering skjer, jf. politiregisterloven § 27 tredje ledd.

Merk at kommunen ikke har noen hjemmel som tilsvarer politiregisterloven § 27 fjerde ledd, og at ansatte i kommunen dermed må foreta konkrete vurderinger av hvem som trenger å vite hva i slike samarbeidsfora.

I mottakerorganets interesse

Politiet kan også utlevere opplysninger til andre offentlige organer i deres interesse, dersom dette er nødvendig for å fremme mottakerorganets oppgaver etter lov eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte, se politiregisterloven § 30.

Det kreves også i disse tilfellene at utlevering er forholdsmessig i den konkrete situasjon, og det skal særlig legges vekt på om opplysningene formidles til en mottaker som er underlagt taushetsplikt, hvordan det kan forventes at mottaker benytter opplysningene og om opplysningene etter er sikre eller usikre.

Foto: le vy/Pexels

10

Kort om personvernregelverket

Lov om behandling av personopplysninger gjennomfører EUs personvernforordning 2016/679 (GDPR) i norsk rett. Personopplysningsloven og personvernforordningen stiller krav til behandling av personopplysninger og gir rettigheter til de enkelt-personene som personopplysningene omhandler.

Med personopplysninger menes alle opplysninger som kan knyttes til identifiserbare fysiske personer, for eksempel gjennom navn eller identifikasjonsnummer. Med behandling av personopplysninger menes alle typer innsamling, registrering, lagring mv. av personopplysninger. Deling av personopplysninger er også en form for behandling.

De grunnleggende prinsippene for behandling av personopplysninger følger av personvernforordningen artikkel 5. Det fremgår der blant annet at det ikke skal behandles flere eller andre opplysninger enn det som er nødvendig for de formålene som opplysningene er samlet inn for. Opplysningene skal være korrekte og oppdaterte, og de skal ikke lagres lenger enn det som er nødvendig for formålene. Personopplysningene skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Den behandlingsansvarlige skal kunne påvise at de grunnleggende kravene overholdes.

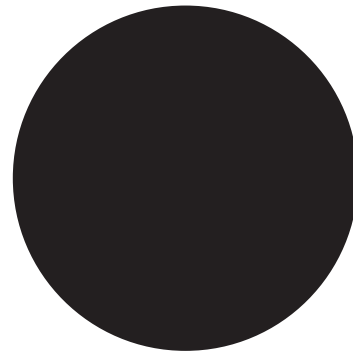
Behandling av personopplysninger må, for å være lovlig, ha et *rettslig grunnlag*, jf. personvernforordningen artikkel 6. Artikkel 6 nr. 1 bokstav a åpner for behandling av personopplysninger etter samtykke fra den opplysningene gjelder eller forelder eller foresatt til et barn.

Hvis det ikke foreligger et slikt samtykke, er behandling av personopplysninger likevel lovlig når det er nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse som påhviler den behandlingsansvarlige, jf. artikkel 6 nr. 1 bokstav c, og der behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt, jf. artikkel 6 nr. 1 bokstav e. Begge disse alternativene forutsetter at det finnes et såkalt supplerende rettsgrunnlag i tjenestelovene som regulerer oppgavene.

Det er den enkelte særlov som pålegger stat, fylkeskommune eller kommune en plikt til å yte velferdstjenester, som gir supplerende rettsgrunnlag for behandlingen av personopplysninger, der dette er nødvendig for å yte tjenesten.

For opplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning eller fagforeningsmedlemskap, genetiske og biometriske opplysninger, helseopplysninger og opplysninger om seksuelle forhold eller seksuelle orientering gjelder det særlig strenge regler, se GDPR artikkel 9. Det samme gjelder opplysninger om straffedommer og lovovertridelser, se artikkel 10.

En rekke lover inneholder en egen bestemmelse om behandling av personopplysninger, se for eksempel barnevernsloven § 13-6, opplæringslova § 15-10 og sosialtjenesteloven § 43 a. På helseområdet er behandling av personopplysninger regulert i helseregisterloven.

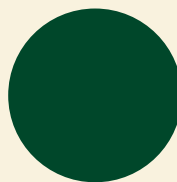
Notater

Oslo kommune

SalTo-sekretariatet, Velferdsetaten
Postboks 30, Sentrum, 0101 Oslo
Storgata 51
Telefon 21 80 21 80
postmottak@oslo.kommune.no
www.oslo.kommune.no

Oslo politidistrikt

Postboks 8101 Dep.
0032 Oslo
Telefon 02800
post.oslo@politiet.no
www.politi.no/oslo

www.oslo.kommune/salto

